

TYBOSNAK

Ved TORSTEN BALLE

Spøgeri på Gammel Torp

Ja æ låå jo så i djé gânngkammer, å e kló'k wa iliw'l så manne, te æ hø't - e klò'k dæn' wa i den najjn stòww we e sii å'e, å så tølld æ e slå'e, å da wa ed bestæmt menæt. - De war så'n iliw'l nøj lyst åm awwten po dæn' tikh, så æ lokke mi øw'n øp å wel sikh. - Da stå'r dær såmeme en stødder hæær lii twat øw'e mi binn. - Så tennt æ: "Hwans æ de fo nøjj?" - æ wil te' å föll øp æ'ter ed. - Æ trowed, de wa jèn', dæ kam' å wild gjø mæ foskrèkked, - mæn dæ wa aller nuur teng'. - En haj en gro'e hat epo'e. - De wa så nøj spøgels, dæ gik dæær. - De haj æ gu'e nåk høt snak åm' òsse manne o'r fahr, te dær gik nøjj. - De wa frå en haww-lig'. - Dæær - dæn' ste dæær haj den gammel, han haj wæt stråånd-fowed, å dæær sku all teng' samles hæen. - Når dæ kam fölk i land' - så'nt døø fölk - så sku di da hæen te e stråånd-fowed å stå'e, så lænng di ku blyw begrawed. -

Å så wild æ j'o te å føle dæn' gång'. - Dæ wa alle nuu teng'. - Så kywlt æ såmeme da illi'wal'er bøde dyyn å lag'n øw'er e hu'e, å så sów' æ slæt itj te dá'e. - Så læ'ted æ såå't e dyyn å wild ki'k, åm de war itj snå'r då'e, å da war ed we' å lyys. - Så ska æ såmeme löww, æ kam å' e sæng'. - Æ låå dær hæl'er itj siin.

Æ fæk så en najjn jèn' te' å legg dær, å de wa jo gammel Mas Ibsen, dæ bowwed hæær øwwer, å han wa d'er å tæsk fu tønnd, å så wa han we' å blyw kikh å' å legg dærennd. - Så så: æ: "Hwant ka de wææ, do æ kikh å' å legg dæær ennd? Jønner, i en pæn'n stòww!"

Dæ wa tow' sænge-lænng, mæn dæ wa itj kløj'r po uden den jènn. - Mæn di såå, dær war engen, dæ will legg dærennd. - Så wed æ itj å'e. - Han lo ed da òsse wæær.

Så prøwed vi å lo en hund' legg dærennd å six, åm dæn' ku mær:k ed. - Dæn' wil itj wæ:r i dæn' sæng, som æ låå ikh, som æ haj sit de. - Dæn' wil legg i den najjn, hwor der war itj kløj'er.

De wa da i Gammel Torp, ja, de w'a da dæær.

Jørgen Andersen, Rær f. 1864. Efter båndoptagelse 1956 ved Niels Åge Nielsen for Jysk ordbog, Universitetet, Århus. Om udtalebetegnelsen, se årbog 1962, s. 103 f.

Oversættelse

Ja, jeg lå jo så i deres gangkammer, og klokken var alligevel så mange, at jeg hørte klokken slå 12. Klokken, den var i den anden stue ved siden af, og så talte jeg slagene, og det var bestemt midnat. Det var sådan alligevel noget lyst om aftenen på den tid, så jeg lukker mine øjne op og ville se. Da står der sandelig en stodder her lige tværs over mine ben. Så tænkte jeg: "Hvad er det for noget?" Jeg ville til at føle op efter det. Jeg troede, det var en, der kom og ville gøre mig forskrækket. Men der var aldrig nogen ting¹). Den havde en grå hat på. Det var så noget spøgelse²), der gik der. Det havde jeg godt nok hørt snak om også mange år før, at der gik noget. Det var fra et havlig³). Der - det sted - der havde den gamle, han havde

været strandfoged, og der skulle alting samles hen. Når der kom folk i land, sådan døde folk, så skulle de da hen til strandfogeden at stå, så længe til de kunne blive begravet.

Og så ville jeg jo til at føle den gang. Der var aldrig nogen ting. Så kylede⁴) jeg sandelig da alligevel både dyne og lagen over hovedet, og så sov jeg slet ikke til dag⁵). Så lettede jeg sådan dynen og ville kikke, om det var ikke snart dag, og da var det ved at lyse. Så skal jeg sandelig love, jeg kom af sengen. Jeg lå der heller ikke siden.

Jeg fik så en anden en til at ligge der, og det var jo gamle Mads Ibsen, der boede herovre, og han var der at tærsk for tønne, og så var han ved at blive ked af at ligge derinde. Så sagde jeg: "Hvordan kan det være, du er ked af at ligge derinde? Ene, i en pæn stue!"

Der var to sengelængder⁶), men der var ikke klæder⁷) på uden⁸) den ene. - Men de sagde, der var ingen, der ville ligge derinde. Så ved jeg ikke. Han lod det da også være.

Så prøvede vi og lod⁹) en hund ligge derinde og se, om den kunne mærke det. Den ville ikke være i den seng, som jeg lå i, som¹⁰) jeg havde set det. Men den ville ligge i den anden, hvor der var intet¹¹) klæder.

Det var da i Gammel Torp, ja, det var da der.

En kænringsulykke på havet

Så wa wi jo så ùud å feesk, all di bood, dæ wa så dæær po e kyst, som wi feesked frå'e, mæn så bløw dæ jo så'n så grem' wèjjle, te wi sku i land'. E haw' bløw jo så urolle. De wa jo så gal' dæær, te wi ku itj lænnd dæær, som wi skulld. Så fløtt wi jo lånt længer øst-po'e. Dæær war ed itj så møj' søgång.

Så lænnd wi jo så dæær mæ trikh bood, så'n en stø'k fråå hinajjn som hæærfrå'e å hi'l wæjst te Hølgers, å såmmti itj und hal' så lånt, Å dæn' gång wi kam i land', så hajj wi jo nøjj fesck. Så wa d'æ jo så manne å'p landsfolk te' å wild ha fesck a w'òs, mæn wi søll ed jo fu brænnwin. Wi sku ha de brænnwin, wi ku dre'kk fu e fesck. De gik itj så nyww te, fur e fesck koost jo snå'r itj dæn' gång', Å så - hwæm dæ wild så gjaa hå' ed, di drak å e flaask. Så ku di jo sajt, dæmm dæ wild gjaa ha møj'. Di ku jo ta møj' så. Di haj nåk å' ed. De koost engenteng dæn' gång'.

No, så dæn' bood-mandskab æ wa mæ å så jèn' te, di fæk jo fo møj' å dre'kk. Så tøj't di jo no, dæn' gång' wi gik så hæen epo wò lændengs-plas ijèn - e bood bløw jo stajend som no dæær hænn, å så gik wi tebaåg ijèn - å dengång' wi kom så dææhæn, så tøj't di jo - fu de wa jo e brænnwin, dæ gjow mu'd - så tøj't di gjaar, di ku ta ùkhd å ta ræjsten å e kroog, som di haj itj fot mæ.

No, ja så wa d'ær jo nu smobood. Så wa d'i sès mand' a dæmm tow' bood-mandskab, dæ slow dem sam'el å gik i

¹ aldrig nogen ting - ingenting.

² noget spøgelse - et spøgelse af en slags.

³ havlig - ilanddrevet lig.

⁴ kylede - kastede.

⁵ til dag - hele natten.

⁶ to sengeLængder - to senge med enden mod hinanden.

⁷ klæder sengetøj.

⁸ uden - mere end.

⁹ og lod - at lade.

¹⁰ som - hvor.

¹¹ intet - ingen (intet af).

jèn' - en be'te bo'd - å så tow ùkhd. Å di fæk òsse fat i djè kroog jèn, å så sku di te' å i land'. Mæn åm fola'dels, de bløw jo så i e haw'.

Dængång' di sku så te' å i land', så rænnd e bo'd jo gal', å så wèllt en - å så ikh e haw'! Så låå di dæær!

Så wa ed bøde mæ å så tow' te, wi kam så dæærhæn, som wò bood stow'. Dæ wa trikh. Så wild wi j'o hå' en bo'd å ukhd å bjèrr nøj å' ed. Wi ku jo sikh nuur a d'em, dæ låå dæruud, mæn de wa må'n åm'. Di søkker jo lli strags - ånt end jèn' mand'. Dængång wi komme så en stomp ùkhd dæær å sko te' å ha ham bjèr'ed, så hajj han iliw'l fot en oor åj'er hwæ'r òrrm, å di ku bær ham ò'p. Så wa d'æ jo e òwekrop, de wa we' å wæ òwen e wond', å han haj endda så gal' hans lùù; dæn' wa itj kommen Å'e i e wond'.

Å wi fæk ham jo så bjèr'ed, å dæn tredi mand', dæ wa mæ wajer - han wa fo ræjsten òsse fuld' - mæn dængång' som wi kam te' å sko ùkhd, så så vi jo te ham, så sku han sejj i e bågænnd å e bo'd, å wi sku - hwæ'r a wajer - wi sku jo så te' en oor hwæ'r. Å så sku wi jo pas epo'e å styyr så't, te wi sku ha e ænnd ikh e sø'e, åm wi ku kom hæn te ham, fu wi ku gjaar sikh, han lå å sèjlt dæær. A wi kam da òsse hæn å fæk fat i ham, å så wild han itj walsle'p e oorer, for han wa jo hal fråå sæ si'l.

Mæn så ham, dæ så't så ibå'g, så så wi te ham: "No mo do pas epo' å fo gòdt åj'er bægge orrmer mæ ham". A han sòt e òrrm ùkhd å fæk ham òp, så't han fæk så'n en stomp òwen e kant å e bo'd i e bågænnd.

Å så sku wi j'o row end' te e land', å wi wa jo òsse så hèlldig, wi fæk itj stu'rt wond' i e bo'd, fa wi wa ikh e strå'nd. Så bløw han jo da bjèr'ed.

Så hòlldt dæ jo fålk dæær, å så kam' dæ jo en wùkhn å ky ham hjèm', mæn di ajer di wa wèk. Wi so' dæm itj sùm.

Så kam dæ iliiwal'e tow', dæ bløw skyll òp akkorå't lli dæær fuur, som di wa gon te, å dæmm fæk wi jo sa slæbt òp, mæn døø wa' di.

Dæ bløw' en grùkhligh reelighed så, å wudd te' e skind' wa w'i, de wa lli faar yw'l. Wi fæ'k jo jèn' støk wond' øw'er e hu'e æ'ter en najjn.

Mæn de wa no de! De gik jo da iliw'ele dæn' gång'. Han løwed da iliiwal'e nuur o'r æ'ter, mæn han wa da alder rask. De wa han itj.

Jørgen Andersen, født 1864 i Rær. Efter båndoptagelse 1954 for Jysk Ordbog ved Niels Åge Nielsen.

Oversættelse

Så var vi jo så ude at fiske, alle de både, der var så der på kysten, som vi fiskede fra, men så blev der jo sådan så grimt vejrlig, at vi skulle i land. Havet blev jo så uroligt. Det var jo så galt der, at vi kunne ikke lande der, som vi skulle. Så flyttede vi jo langt længere østpå. Der var det ikke så megen søgang.

Så landede vi jo så der med tre både, sådan et stykke fra hinanden som herfra og helt vest til Holgers, og somme tider ikke uden halvt så langt. Og dengang vi kom så i land, så havde vi jo noget¹²⁾ fisk. Så var der jo så mange oplandsfolk til at ville have fisk af os, men vi solgte det jo for brændevin. Vi skulle jo have det brændevin, vi kunne drikke, for fisken. Det gik ikke så nøje til, for fisken kostede jo snart intet dengang. Og så - hvem der ville så

¹² nojj noget = en hel del.

gerne have det, de drak af flasken. Så kunne de jo sagtens, dem der ville gerne have meget. De kunne jo tage meget så. De havde nok af det. Det kostede ingenting dengang.

Nå, så det bådmandskab jeg var med og så et til, de fik jo for meget at drikke. Så tykte de jo nu, dengang vi gik så hen på vor landingsplads¹³⁾ igen - bådene blev jo stående som nu derhenne, og så gik vi tilbage igen - og dengang vi kom så derhen, så tykte de jo - for det var jo brændevinen, der gjorde mod - så tykte de gerne, de kunne tage ud og tage resten af krogene, som de havde ikke fået med.

Nå, ja så var der jo nogle småbåde. Så var de seks mand af de to bådmandskaber, der slog dem sammen og gik i én - en bitte båd - og så tog ud. Og de fik også fat i deres kroge igen, og så skulle de til at i land. Men om forladelse, det blev jo så i havet.

Dengang de skulle så til at i land, så rendte båden jo galt, og så væltede den - og så i havet! Så lå de der!

Så var det både mig og så to til, vi kom så derhen, som vore både stod. Der var tre. Så ville vi jo have en båd og ud at bjerge noget af det. Vi kunne jo se nogle af dem, der lå derude, men det var mon om¹⁴⁾. De synker jo lige straks - andet end¹⁵⁾ én mand. Dengang vi kommer så en stump ud der og skulle til at have ham bjerget, så havde han alligevel fået en åre under hver arm, og de kunne bære ham oppe. Så var der jo overkroppen, det¹⁶⁾ var ved at være oven vandet, og han havde endda så galt hans lue; den var ikke kommet af i vandet.

Og vi fik ham jo så bjerget, og den tredje mand, der var med vi-andre - han var for resten også fuld - men dengang som¹⁷⁾ vi kom til at skulle ud, så sagde vi jo til ham, så skulle han sidde i bagenden af båden, og vi skulle - hver af vi-andre - vi skulle jo så til en åre hver. Og så skulle vi jo passe på at styre sådan, at vi skulle have enden i søen, om vi kunne komme hen til ham, for vi kunne gerne¹⁸⁾ se, han lå og sejlede dér. Og vi kom da også hen og fik fat i ham, og så ville han ikke vel slippe årerne, for han var jo halv fra sig selv¹⁹⁾.

Men så ham, der sad så bagi, så sagde vi til ham: "Nu må du passe på at få godt under begge arme med ham". Og han satte armen og fik ham op, sådan han fik sådan en stump over kanten af båden i bagenden.

Og så skulle vi jo ro ind til land, og vi var jo også så heldige, vi fik ikke stort²⁰⁾ vand i båden, for vi var i stranden. Så blev han jo da bjerget.

Så holdt der jo folk der, og så kom der jo en vogn og kørte ham hjem, men de andre de var væk. Vi så dem ikke siden.

Så kom der alligevel to, der blev skyllet op akkurat lige der for²¹⁾, som²²⁾ de var gået til, og dem fik vi jo så slæbt op, men døde, det var de.

¹³ det sædvanlige landingssted.

¹⁴ det var mon om (el. det var der mon om) = det nyttede ikke.

¹⁵ andet end = undtagen.

¹⁶ det = den.

¹⁷ som = da.

¹⁸ gerne = godt.

¹⁹ halv fra sig selv = halvvejs ude af sig selv.

²⁰ ikke stort = ikke ret meget.

²¹ der for = ind for.

²² som = hvor.

Der blev en gruelig redelighed så og våde til skindet var vi. Det var lige før jul. Vi fik jo et stykke vand²³) over hovedet efter en anden.

Men det var nu det! Det gik jo alligevel den gang. Han levede alligevel nogle år efter, men han var da aldrig rask. Det var han ikke.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1965, side 146-152).

---

²³ et stykke vand — en styrtesø.